

Interview met Ron Bakx:

Opslag veevoer in spiekers?

Hoe ben jij bij het project de Vergulde Hand betrokken geraakt?

Op de universiteit zag ik een aanplakbiljet waarin medewerkers werden gevraagd voor de opgravingen op de Vergulde Hand. Ik heb me meteen ingeschreven en heb uiteindelijk bijna de hele opgraving meegemaakt. In totaal heb ik zeventien weken in het veld gestaan.

Jij schrijft nu een scriptie over de spiekers (opslagplaatsen) van de Vergulde Hand. Kun je iets over je onderzoek vertellen?

Voor mijn scriptie bekijk ik de spiekers die zijn gevonden op vindplaats 9, uit de Midden IJzertijd. Daar zijn drie gebouwtjes opgegraven waarvan we tamelijk zeker weten dat het spiekers zijn. Van twee andere is dat nog onduidelijk. Men weet niet precies wat de functie van de spiekers is geweest, maar vaak gaat men uit van opslag van granen. Volgens mij zijn de spiekers van de Vergulde Hand te groot voor graanopslag en werd er voedsel opgeslagen voor het vee. Experimenten hebben aangetoond dat huidige veengebieden niet voldoende voedsel voor het vee kunnen leveren in de winter. Waarschijnlijk hebben de ijzertijdboeren dus voorraden veevoer aangelegd en dit opgeslagen. Vermoedelijk ging het om gedroogd riet dat voor de winter geoogst werd als voedsel. Op vindplaats 9 zijn ook drie boerderijen uit de Midden IJzertijd opgegraven. Deze boerderijen bestonden uit een woon- en een stalgedeelte. In één van deze boerderijen zijn de stalboxen goed bewaard gebleven. De spiekers ga ik koppelen aan deze boerderij. Ik wil gaan werken met rekenmodellen om zo verschillende berekeningen van de nederzettingseconomie te maken. Een voorbeeld: één ijzertijd-koe heeft per maand zo'n 200 kilo voedsel nodig. Hoeveel voedsel is er dan nodig als het

Naam: Ron Bakx

Leeftijd: 21 jaar

Studeert: archeologie aan de universiteit van Leiden

vee in de winter binnen staat? Hoeveel voedsel kan in een spieker worden opgeslagen? Maar eerst ga ik een reconstructie van de boerderij maken, om te kijken of er een mogelijkheid is dat er veevoedsel in de boerderij werd opgeslagen.

Hoe zagen de spiekers uit Vlaardingen eruit?

Het waren tamelijk grote, rechthoekige gebouwen met een verhoogde vloer. Ze waren opgebouwd uit 6, 9 of 10 palen, die - in vergelijking tot de palen van de boerderijen - fors van formaat waren. Om deze grote palen heen stond vaak een krans van kleinere paaltjes ter ondersteuning (zie de plattegrond op de vorige pagina). Dit was nodig omdat er een grote druk op de zwakke veenbodem kwam te staan. De wanden bestonden waarschijnlijk uit vlechtwerk van dunne takken, ingesmeerd met een mengsel van klei en stro.

Wat is er zo bijzonder aan de spiekers die in Vlaardingen gevonden zijn?

Het is de eerste keer dat er spiekers gevonden zijn uit de IJzertijd op het veen. Alle bekende spiekers op het veen zijn uit de Romeinse periode. Het is dus ook de eerste keer dat een aantal ijzertijdspiekers rechtstreeks aan het aantal stalboxen gekoppeld kan worden. Dit kan hoop ik wat meer licht werpen op de veehouderij in de IJzertijd. Misschien kan ik de volgende vragen wat ophelderen: Hoe lang stalde men het vee? Werd al het vee binnengehouden of alleen het jong en ziek vee? Waarom ging men het vee stallen?

Waarom heb je voor dit onderwerp gekozen?

Ik heb de spiekers zelf opgegraven en vind het leuk om er iets over te schrijven.

En dan de laatste vraag, die we op deze plaats altijd stellen: wat is het oudste voorwerp in jouw huis?

Ik heb thuis een vuurstenen kling en een vuurstenen pijlpunt, die waarschijnlijk uit het Neolithicum dateren. De kling heb ik zelf gevonden en de pijlpunt heb ik van iemand gekregen.

Archeologie Actueel

Samenstelling Hazenberg Archeologie Leiden

Eindredactie Gemeente Vlaardingen: VLAK & Afd. communicatie en informatiemanagement

Afbeeldingen Hazenberg Archeologie, VLAK, Richard Exaltus, Ron Bakx, Ben Meijlingk

Nieuwe inzichten: brandlaagjes in het veen

Recent onderzoek heeft geleid tot nieuwe inzichten over de inrichting van het landschap van het veengebied in Vlaardingen. Richard Exaltus is gespecialiseerd in micromorfologische onderzoek, ook wel slijpplatenanalyse genoemd. Hij heeft de bodem van de Vergulde Hand letterlijk onder de loep gelegd en microscopisch onderzocht. Tijdens dit onderzoek zijn verscheidene brandlaagjes boven elkaar in de bodem aangetroffen. Deze brandlaagjes zijn herkenbaar door dunne laagjes houtskool, die alleen onder de microscoop waarneembaar zijn. Wat was de oorzaak van deze brandlaagjes en wat vertellen ze ons over de bewoners van de Vergulde Hand?

Bodemkundig onderzoek Vergulde Hand onder de loep: micromorfologisch onderzoek

Archeologen worden op opgravingen regelmatig geconfronteerd met verschijnselen die zij niet direct kunnen verklaren. Het is bijvoorbeeld niet altijd meteen duidelijk of bepaalde grondsporen op een natuurlijke wijze zijn ontstaan, of door mensen zijn veroorzaakt. Ook over het ontstaan en de samenstelling van grondlagen bestaan op de opgraving vaak nog onduidelijkheden. Micromorfologisch onderzoek kan hier uitkomst bieden. Dit onderzoek houdt in dat grondlagen onder de microscoop op patronen en fenomenen worden onderzocht die met het blote oog niet waarneembaar zijn. De samenstelling van de bodem en de menging van de bodemdeeltjes kunnen ons bijvoorbeeld vertellen of er in een gebied mensen aanwezig zijn geweest, zelfs als zij geen direct zichtbare sporen hebben achtergelaten.

Het onderzoek

Het micromorfologisch onderzoek op de Vergulde Hand richt zich op het landgebruik van de bewoners van de Vergulde Hand vanaf de Vroege IJzertijd tot in de Late Middeleeuwen. Voor zijn onderzoek heeft Richard Exaltus monsters genomen uit vier cultuurlagen, die door de archeologen zijn bemonsterd. De eerste laag betrof een pakket veen en klei, dat alleen is aangetroffen binnen een boerderij uit de Vroege IJzertijd. De archeologen vermoedden hierin tenminste één loopoppervlak. De tweede cultuurlaag bestond uit een opeenvolging van venige en kleiige lagen uit de Midden en/of Late IJzertijd, die vrijwel overal op de opgraving is waargenomen. In deze laag is heel veel nederzettingafval teruggevonden, zoals aardewerk, verbrand dierlijk bot en houtskool. De archeologen vroegen zich af hoe deze laag was ontstaan en hoe al het afval in de laag terechtgekomen was. Het derde monster is genomen uit een laag uit de Romeinse

Richard Exaltus aan het werk

Tijd, waarvan de archeologen zich afvroegen of er misschien akkerbouw had plaatsgevonden. De vierde onderzochte laag tenslotte dateert uit de 11^e/12^e eeuw na Chr. Van deze laag kregen de archeologen de indruk dat deze in de Middeleeuwen is opgebracht om de grond te verbeteren voor de landbouw, of te dienen als terp.

Om vast te stellen of de bewoners van de Vergulde Hand de bodem bewerkt hebben heeft Exaltus in eerste instantie gekeken naar de ligging en de menging van de bodemdeeltjes. In veenpakketten die op natuurlijke wijze ontstaan, liggen plantenresten overwegend horizontaal. Ook klei die op natuurlijke wijze wordt afgezet, wordt gekenmerkt door een horizontale gelaagdheid. Als de plantenresten en kleideeltjes niet horizontaal liggen, is dit vaak niet het gevolg van een natuurlijk proces.

Archeologie Actueel

gratis verkrijgbaar bij het Stadhuis, Visserijmuseum/Vlaardings Museum, de Stadsbibliotheek, het Stadsarchief,

VVV/ANWB Vlaardingen en Streekmuseum Jan Anderson. De volgende Archeologie Actueel komt uit op 23 april 2007.

www.archeologie.vlaardingen.nl

www.archeologieactueel.nl